

IN MEMORIAM

PROF. DR. BEĆIR DŽAKA (1937-2008)

Prof. dr. Bećir Džaka rođen je 1937. godine u Bukovici kod Pljevalja, u Crnoj Gori. Nakon okončanog osnovnog obrazovanja, završio je Gazi Husrev-begovu medresu u Sarajevu.

Prof. Džaka je 1961. godine završio dodiplomski studij na tadašnjoj Katedri za orijentalne jezike Filozofskog fakulteta u Sarajevu. Poslije kraćeg angažmana u listu "Oslobođenje", te na tadašnjem Radničkom univerzitetu "Đuro Đaković", 1963. godine izabran je za asistenta na predmetima *perzijski jezik i perzijska književnost* na Katedri za orijentalne jezike. Iste godine, u okviru posmatračke misije Organizacije ujedinjenih nacija, odlazi u Sjeverni Jemen, gdje je obavljao dužnost prevodioca za arapski jezik.

Početak 1965. godine prof. Džaka odlazi na specijalizaciju u Iran, gdje je ostao do kraja 1968. godine. Njegov boravak u Iranu krunisan je izradom doktorske disertacije pod naslovom "Naša narodna epika i Firdusijeva *Šahnama*", odbranjene na Teheranskom univerzitetu.

Nakon isteka staža u zvanju asistenta, prof. Džaka je 1972. godine izabran za docenta, a 1975. za vanrednog profesora. Godine 1983. prof. Džaka je izabran za redovnog profesora na predmetima *perzijski jezik i perzijska književnost* na Odsjeku za orijentalistiku Filozofskog fakulteta u Sarajevu, gdje je radio sve dok ga nije zadesila teška bolest.

Uloga prof. Džake u unapređivanju statusa studija perzijskog jezika i književnosti na našem Odsjeku bila je presudna. Prije svih, zahvaljujući njegovom naporu, zalaganju i entuzijazmu, perzijski jezik i perzijska književnost su, sa statusa pomoćnih, sporednih predmeta, podignuti na stepen "B" discipline, te su se na taj način stekli uvjeti za formiranje Katedre za perzijski jezik i književnost unutar našega Odsjeka, čime je on postao jedini kompletan, zaokružen odsjek za orijentalnu filologiju na Balkanu. Njegov doprinos u tom pogledu utoliko je veći ima li se na umu činjenica kako je iranistika suštinski važna za klasičnu filologiju.

Područje znanstvenog interesovanja prof. dr. Bećira Džake bilo je iznimno široko: od iranske epike i lirike iz klasičnog perioda, do sa-

vremene poezije Irana i bošnjačke književne baštine na orijentalnim jezicima.

Iz bogate bibliografije prof. Džake izdvojit ćemo njegova dva, bez sumnje, najznačajnija djela:

Prvo je *Naša narodna epika i Firdusijeva "Šahnama"*, objavljeno 1976. godine.

Riječ je o spomenutoj profesorovoj doktorskoj disertaciji, napisanoj i odbranjenoj na perzijskom, a potom i objavljenoj na bosanskom jeziku. Sam naslov sugerira da je autor u ovome djelu poredio epsko stvaralaštvo južnoslavenskih naroda, sabrano u različitim zbirka epske poezije, sa monumentalnim iranskim nacionalnim epom – *Šahnamom* Ebulkasima Firdusija. Prevažodno se ograničivši na metod tipološke komparacije dvije epike, autor uočava brojne frapantne sličnosti kada je riječ o epskim junacima i ambijentu u kojem oni djeluju.

Drugo je *Historija perzijske književnosti od nastanka do 15. vijeka*, objavljeno 1997. godine.

Njime je ovdašnjoj naučnoj i kulturnoj javnosti osvijetljena jedna od najstarijih i najbogatijih književnih tradicija u svijetu, koja je stoljećima utjecala na druge velike svjetske književnosti i istovremeno od njih primala utjecaje. U ovoj knjizi autor predstavlja perzijsku književnost od najstarijih vremena, pa sve do mongolsko-timuridske epohe, tj. do kraja 15. stoljeća. Knjiga obuhvata književnost drevnog Irana, pretklasičnu i klasičnu perzijsku književnost. U njoj su definirani različiti književni žanrovi i utvrđeni odnosi između njih, pri čemu su svi posmatrani u okvirima velikog kruga perzijske književnosti. Knjiga je posebno značajna i vrijedna onim dijelom kojim utvrđuje odnose između perzijske i arapske književnosti.

Kada je riječ o prevodilačkom radu prof. Džake, treba istaknuti njegov prijevod *Knjige o Bahtijaru* (Baxtyārnāme) autora Mohammad Daqāyeqī Marwazīja, učenjaka i pjesnika s kraja VI/XII stoljeća. Riječ je o djelu moralno-didaktičkog karaktera iz klasičnog perioda perzijske književnosti. Sastoji se od deset međusobno povezanih priča posvećenih iranskom kralju Bahtijaru. Po mišljenju pojedinih istraživača, izvorna verzija ovoga djela nastala je na pahlevi jeziku – po nekim čak i na sanskrtu – te je kasnije, poput nekih drugih djela (kao što je npr. *Kelila i Dimna*), sa arapskog prevedeno na novoperzijski. Po strukturi i sadržini, istraživači ovo djelo povezuju sa *Hiljadu i jednom noći* i *Sindibadnamom*. Odlikuje se jednostavnom i tečnom perzijskom prozom.

Za našu naučnu javnost izuzetno je značajan i profesorov prijevod djela Sejvida Huseina Nasra pod naslovom *Tri islamska mudraca*. To

djelo predstavlja trilogiju o tri značajne ličnosti islamske filozofije: Ibn Sinau, Suhraverdiju i Ibn Arebiju. Tokom rasprave o toj trojici velikana filozofske misli u okviru islamskog svijeta, predstavljena su i objašnjena učenja tri najvažnije islamske filozofske škole: škola filozofa-naučnika, škola iluminacionista i sufijska škola.

Treba svakako spomenuti da je, tokom posljednje decenije svoje akademske karijere, prof. Džaka preveo kompletnu zbirku poezije najvećeg perzijskog, i zasigurno jednog od najznačajnijih svjetskih liričara – Hafiza Širazija. Za takav prevodilački poduhvat, po vrijednosti ravan autorskom djelu, prof. Džaka se, krajnje promišljeno i sasvim opravdano, odlučio tek kada je dosegao stručni i stvaralački vrhunac. Nažalost, profesor nije dočekao da doživi radost zbog objavljivanja toga prijevoda.

Prof. dr. Bećir Džaka, u svojevrsnoj ulozi pionira i predvodnika, predodređen da mijenja postojeće okolnosti i postavlja nove, više standarde, ostavio je neizbrisiv trag u bosanskohercegovačkoj iranistici i nemjerljivo je zaslužan za njezin razvoj.

Namir Karahalilović